

НАПРЯМ 9. ЄВРОІНТЕГРАЦІЙНІ ПРОЦЕСИ В МОВНОМУ ПИТАННІ

DOI <https://doi.org/10.36059/978-966-397-355-5-36>

Асоян Л. В.,

*директор Навчально-наукового центру міжнародної освіти
Таврійського національного університету імені В. І. Вернадського
м. Київ, Україна*

Тарасенко О. Г.,

*старший викладач Навчально-наукового центру міжнародної освіти
Таврійського національного університету імені В. І. Вернадського
м. Київ, Україна*

Процко В. Т.,

*старший викладач Навчально-наукового центру міжнародної освіти
Таврійського національного університету імені В. І. Вернадського
м. Київ, Україна*

ОСОБЛИВОСТІ НАВЧАННЯ ІНОЗЕМНИХ СТУДЕНТІВ В УКРАЇНІ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ

Українська вища освіта, не дивлячись ні на які негаразди, зберегла свій потенціал, про що свідчить те, що Україна наприкінці 2022 року стала переможцем премії «EAIE-2022», яку проводить Європейська асоціація міжнародної освіти у номінації «Бачення та лідерство» [1]. Вперше біль ніж за 30 років переможцем цієї премії в даній номінації стала не окрема організація, а в цілому сфера вищої освіти України за реакцію і стійкість під час війни. Інтерес до України під час проведення найбільшої у Європі виставки був надзвичайно високим. Знаковим є те, що представники урядів інших країн та закладів вищої освіти, послы та експерти під час спілкування з українськими представниками висловлювали щире здивування, що не зважаючи на воєнні дії, українська вища освіта не лише продовжує працювати, але й робить це злагоджено і результативно.

Важливим питанням для української освіти є залучення іноземних студентів, оскільки початок повномасштабної війни вкрай негативно вплинув на кількість іноземних абітурієнтів. І це не дивно, адже для українців працювати та навчатися в умовах воєнного стану стало частиною буденного життя, як би це жахливо не звучало. Тоді як

абітурієнти і їх батьки з різних країн світу, дивлячись сюжети про щоденні ракетні обстріли території України, загострення військових дій, не готові здобувати освіту навіть у більш-менш безпечних містах України, не кажучи вже про місця, наближені до фронту. Так, до харківських і сумських ЗВО не приїхав жоден іноземний студент, хоча, є й винятки, наприклад, спостерігається притік студентів з Індії у вищі навчальні заклади Ужгорода, студенти з Ізраїлю повертаються на навчання до Одеси. Також спостерігається повернення іноземних студентів в київські ЗВО, перш за все до Національного медичного університету ім. Олександра Богомольця та Київського національного університету ім. Тараса Шевченка.

Проте це скоріш за все винятки, ніж правило. Так, у вересні 2022–2023 навчального року у «Електронному журналі» Українського державного центру міжнародної освіти було зареєстровано всього 3437 запрошень на навчання. Тоді як на 2021–2022 рік запрошень на навчання для іноземних студентів було зареєстровано 35894. В цілому ж у 2022 році було зареєстровано 17889 запрошень на навчання, тоді як у 2021 році – 65 305 [3]. Тобто кількість іноземних студентів, які хочуть навчатися в українських закладах вищої освіти, скоротилася в 3,6 разів. Слід відмітити, що якби Міністерство освіти не дозволило іноземним студентам дистанційний вступ, то й цих показників не вдалося б досягнути. Найбільше іноземних абітурієнтів зареєстровано з наступних країн: Китай (724), Непал (480); Індія (445); Пакистан (296); Туркменістан (277); Туреччина (201); Нігерія (197); Азербайджан (166); Марокко (79); Ізраїль (49). Загалом географічний розподіл іноземних абітурієнтів, які бажають навчатися в Україні, порівняно з попередніми роками суттєвих змін не зазнав.

Всього на початку повномасштабної війни в Україні навчалось більше 84 тисяч іноземних студентів, тоді як з початку повномасштабного вторгнення українські вищі навчальні заклади втратили більше 30 тис. іноземних студентів – на початок 2023 року в українських ВНЗ навчалось 51 676 іноземних студентів (47 988 – у бакалавраті і магістратурі; 1 229 – в аспірантурі й докторантурі; 815 – в клінічній ординатурі; 1 634 – на мовній підготовці; 10 – за програмами академічної мобільності) [3].

Дивлячись на безпекову ситуацію в країні, Міністерство освіти України розробило новий Порядок прийому студентів для здобуття вищої освіти в 2022 році, яким було встановлено, що зарахування вступників-іноземців може відбуватися тричі на рік для здобуття освітніх ступенів молодшого бакалавра, бакалавра, магістра і протягом року для навчання в аспірантурі, ад'юнктурі чи на підготовчому відділенні. ЗВО самостійно визначає періоди набору для іноземців у затверджених правилах прийому та оприлюднює на своєму веб-сайті. Крім того, протягом року на навчання зараховуються іноземці та особи

без громадянства для здобуття післядипломної освіти, підвищення кваліфікації і стажування, у порядку переведення та поновлення. Надзвичайно важливою новацією стало те, що в Україні вперше було дозволено дистанційний прийом іноземних студентів до закладів вищої освіти. Проте, як свідчить вищенаведена статистика, війна практично нівелювала плюси цих новацій.

Війна кардинально змінила підходи до навчання, зокрема більшість закладів вищої освіти знову перейшли на онлайн-навчання. Адміністрація київських ЗВО, таких як медичний університет ім. Богомольця та КПІ організувала для тих іноземних студентів, які не можуть приїхати для очного навчання, трансляцію лекційних та практичних занять у форматі онлайн. Щоб не втратити іноземних студентів, вітчизняні університети розвивають програми подвійних дипломів, академічну мобільність, відкривають кампуси в безпечних регіонах України та за кордоном.

Звичайно, перехід ВНЗ на дистанційну форму навчання у зв'язку із воєнним станом був організований на основі досвіду, набутого у попередніх періодах, пов'язаних із карантинном, вже є напрацьована методологія, удосконалені форми і методи навчання, обрано найзручніші для іноземних студентів онлайн-платформи. Проте у випадку організації і методики викладання для іноземних студентів є свої особливості. Зважаючи на масовий від'їзд іноземних студентів з України на батьківщину, виникла проблема неможливості синхронізації занять для них [2, с. 122].

Найбільш популярною платформою для організації навчального процесу для іноземних студентів стала платформа Classroom Google із періодичними виходами в Zoom. Заклади вищої освіти отримали досвід вирішення проблеми із ідентифікацією студента і його роботи. Найефективнішим способом відслідковування того, чи самостійно студент виконав завдання, є його аудіо чи відеозаписи текстового матеріалу, які він надсилає в Classroom паралельно із виконаними письмовими вправами. Використовується також «подвійна» перевірка навчальних робіт. Студенти при бажанні можуть спочатку надіслати свою роботу у месенджер, наприклад, у Viber чи Telegram для її попередньої перевірки викладачем, а пізніше, після корекції, до Classroom Google. Викладачу не потрібно виправляти усі помилки, досить лише вказати на типові і порекомендувати виправити решту. З боку студентів це не тільки бажання отримати більш високу оцінку, але й можливість додаткового спілкування із викладачем [2, с. 122].

Які ж є перспективи розвитку вищої освіти для іноземних студентів в Україні? На жаль, поки не закінчиться активна фаза воєнних дій ситуацію кардинально змінити не вдасться, оскільки на першому місці для студентів та їх батьків буде безпекове питання. Тим більше, що освіта стала теж фронтом протистояння з росією. Російськими ВНЗ

зараз ведеться робота по залученню іноземних студентів в першу чергу з країн, де зосереджений сильний політичний російський вплив (Індія, Китай, Африка). Тут нагнітається паніка – воєнний конфлікт буде тільки розростатися, росія буде застосовувати більш потужну зброю й тому подібне. Крім того, росіяни почали «вербування» іноземних студентів, які вже навчаються в Україні: нібито вони можуть перевестися з будь-якого курсу з українського закладу вищої освіти до російського, який зарахує навчання в Україні, а вартість навчання не збільшиться. Тому Україні потрібно доносити правдиву інформацію про стан вищої освіти до потенційних абітурієнтів в зарубіжних країнах, бути на зв'язку із кожним іноземним студентом, який вже навчається в Україні, чи виявив бажання тут навчатися, дослухатися до їх проблем та потреб.

Перспективним є організація короткострокових спеціалізованих курсів з різних спеціальностей, які викладаються англійською мовою. Для залучення іноземних студентів перспективною є робота з розвитку українських студій в інших країнах. Адже сьогодні все, що стосується України, є актуальним і поки фокус уваги прикутий до нашої країни, необхідно це використати для того, щоб пропагувати світовому співтовариству переваги здобуття вищої освіти в Україні.

Список використаних джерел:

1. Візія та лідерство: сфера вищої освіти України виборола премію «EAIE-2022». Міністерство освіти та науки України. URL: <https://mon.gov.ua/ua/news/viziya-ta-liderstvo-sfera-vishoyi-osviti-ukrayini-viborola-premiyu-eaie-2022> (дата звернення 05.10.2023)

2. Глобіна Л. В. Особливості мовної підготовки іноземних студентів в умовах воєнного стану. *Науково-методологічні аспекти підвищення якості підготовки фахівців в умовах діджиталізації та інтеграції в міжнародний освітній простір* : матеріали наук. Інтернет-конф. з проблем вищої освіти і науки. Харків : ХНАДУ, 2022. С. 121–123.

3. Щоб зберегти іноземних студентів вищі розвивають академічну мобільність та програми подвійних дипломів. URL: <http://www.golos.com.ua/article/370733> (дата звернення 05.10.2023).